

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 1228957/3

בבית הדין הרבני האזורי חיפה

לפני כבוד הדיינים:

הרב אברהם מאיר שלוש – ראב"ד, הרב אפרים בוגרד, הרב בן ציון טופיק

המבקשת: פלונית (ע"י ב"כ עו"ד שרה שלומית סטרוגנו)

נגד

המשיב: פלוני

הנדון: דחיית בקשה לביטול הסכם

החלטה

בפנינו בקשה לביטול הסכם.

תיאור העובדות

הצדדים התגרשו בהתאם להסכם הגירושין מיום כ"ז סיון תשע"ט (30.6.19) שאושר בבית הדין ביום ז' תמוז תשע"ט (10.7.19).

כיום בחלוף ארבע שנים (!!) מבקשת המבקשת את ביטול ההסכם. לדבריה, לפני ההסכם סבלה ממצב רפואי קשה שהשפיע על שיקול דעתה. עוד ציינה כי שנתיים לפני חתימת ההסכם הכניסה לחשבון המשותף למעלה מחצי מיליון ש"ח שקבלה בגין אובדן כושר עבודה והכספים אוזנו שלא כדין. כמו כן ויתרה על זכויות פנסיוניות של המשיב, ולפיכך מבקשת היא כעת לבטל את ההסכם.

מנגד טען המשיב כי ההסכם נעשה ברצונה והסכמתה המלאה של המבקשת. לדבריו, המבקשת נפגשה לבדה מספר פעמים עם עורך הדין שטיפל בהסכם ואף השחילה סעיפים לגוף ההסכם. לטענתו, גם הוא קיבל למעלה ממיליון ש"ח כספי ירושה שנכנסו לחשבון המשותף ואוזנו בהסכם. עוד ציין המשיב כי הבקשה לביטול ההסכם הינה רק כתגובה לתביעת הפחתת המזונות שהגיש בערכאה אחרת.

דיון והכרעה

כאמור הצדדים התגרשו בהסכמה לפני למעלה מארבע שנים. לשאלת בית הדין הצהירה המבקשת כי כבר שלוש שנים קודם לכן ביקשה להתגרש (בשנת 2016) ואף פנתה לב"כ הנוכחית כבר בעבר, אך לבסוף זנחה את תביעתה.

עם זאת, לא ידעה המבקשת להסביר לבית הדין מדוע למרות זאת כשנה לאחר מכן הכניסה לחשבון המשותף את כספי הפיצויים, וזאת כאמור שנתיים לפני עריכת ההסכם.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

הן אמת כי המבקשת הציגה אישור רפואי אודות מצבה אך האישור הינו מיום ו' אדר תשע"ח (21.2.18) למעלה משנה לפני עריכת ההסכם, ואף ממנו לא ניתן ללמוד כי שיקול דעתה של המבקשת באותה העת היה לקוי.

ואדרבה, לו רצתה המבקשת יכולה הייתה להיעזר בכל עו"ד שתמצא לנכון, ולו לפחות בב"כ כיום, אליה פנתה בעבר כשבקשה להתגרש, ובפרט לאור מצבה כטענתה. אך המבקשת בחרה שלא לעשות זאת, ויש בכך ללמד על שיקול דעתה הבנתה והסכמתה.

ואחר העיון נראה לדחות את בקשת המבקשת מכמה סיבות כדלהלן, וזה יצא ראשונה:

הסכם שאינו סימטרי

א. ראשון לציון, אף אילו היה ההסכם מוטה לרעת המבקשת, מה שלא נראה, לא הייתה יכולה כיום לבקש את ביטולו מאחר דאפשר שבנסיבות העניין הסכימה לאמור בו וכמבואר כיצא בזה בשו"ת ציץ אליעזר (חלק טז סימן נג) דאפשר שמי מהצדדים חפץ בהסכמת שכנגדו לגירושין, וההסכמה ניתנה בהתאם להסכם.

כיוצא בזה נקבע גם בערכאה אזרחית כי אפשר שצד המתקשר בחוזה מודע לכך כי ההישגים הם בעיקר לזולתו ובכל זאת מטעמים הרצויים לו הוא מתקשר איתו בהסכם. אל לו לבית המשפט להתערב בכגון דא (ע"א 537/82 ברק נ' ברק פ"ד" לח (4) 626 וראה עוד שורת הדין כרך טו עמוד תנב).

וכל היד המרבה לבדוק תמצא עוד כהנה וכהנה החלטות למכביר בנדון זה, שאין מקום לטעון על ביטול ההסכם אף במקום שאינו מאוזן בחלקים שווים, וקל וחומר בנדון זה.

טענת חוסר הבנה

ב. ואשר על ידו השני, המבקשת עצמה הצהירה בגוף ההסכם כי הסכם נערך אחר הליך של גישור, ואחר שקראה והבינה את ההסכם משמעותו ותוצאותיו, וכי חתמה עליו מרצונה הטוב והחופשי, ומוותרת היא על כל טענה או תביעה מכל סוג ללא יוצא מן הכלל (סעיפים 43-47 להסכם).

כאמור, למרות כל זאת בחלוף ארבע שנים הגישה כעת תביעה לביטול ההסכם בטענת חוסר הבנה, וזאת בניגוד להצהרתה בהסכם.

טענת חוסר הבנה לאחר החתימה, מלבד שנוגדת היא את הצהרת המבקשת, אין זו טענה שניתן לקבל, כמבואר בשולחן ערוך חושן משפט (סימן מה סעיף ג) שפסק:

הודאה בחתם ידו, והשטר בגופן של עובדי כוכבים, והדבר ברור שאינו יודע לקרות, ויש עדים שחתם עד שלא קראו מכל מקום מתחייב הוא בכל מה שכתוב בו.

ומקורו טהור מתשובת הרמב"ן (סימן עז) והיינו טעמא משום שכל הסומך על נאמנות אחרים הרי גמר בדעתו להתחייב בכל מה שיאמר כמבואר שם בש"ך וסמ"ע (סק"ה) ע"ש.

וראה עוד בחושן משפט (סימן סא סעיף יג) 'מי שטען על כתובת אשתו [...] שלא הבין כשקרא החזן הכתובה והתנאים אין שומעין ל'. והרמ"א פירש זאת שנית (סימן סו סעיף יג) ע"ש. ובכנסת הגדולה (אבן העזר סימן סו בהגהות בית יוסף אות לט) כתב שאף מי שמפקפק בזה היינו במקום שהעדים חתמו ולא הבעל, אבל כאשר הבעל עצמו חתם - וודאי שחתימתו מחייבת, וכן הכריע מרן הראש"ל זצ"ל ביביע אומר (חלק ג סימן יג וראה עוד ברמ"א סימן מה סעיף ג) ובמקום אחר הארכנו.

וכבר נקבע בערכאה אחרת כדלהלן:

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ספק בליבי אם לאחר קבלת אישור להסכם ממון בין בני זוג במעמד של שופט דיין או עורך נישואין [...] יכול בין הזוג להישמע בטענה שכרת את ההסכם בניגוד להצהרתו, מרצונו הטוב והחופשי'. (ע"א 359/86 קוך נגד קוך פד, לט (3) (421)

וכיוצא בזה נקבע עוד :

אדם המצהיר כי בא על סיפוקו וכי אין לו עוד כל תביעה כלפי חברו יש לראותו כמוותר על זכותו. אם לא תאמר כן, אין כל משמעות להצהרתו ואין להבין לשם מה הוכללה בחוזה. (ע"א 757/70 אורבך נ' אורבך פ"ד כה (2) 104).

שיהוי בהגשת התביעה

ג. ועוד בה שלישייה, השהוי הרב מעת עריכת ההסכם ואישורו עד הגשת התביעה לביטול ההסכם, מלמדים לכאורה כי הצדק עם המשיב ואלמלא הבקשה להפחתת מזונות לא היתה מוגשת גם תביעה זו לביטול ההסכם.

ופסק בשולחן ערוך חושן משפט הלכות אונאה ומקח טעות (סימן רכו סעיף ז) :

עד מתי יכול לחזור ולתבוע אונאתו בשתות, ולבטל המקח ביותר משתות, עד כדי שיראה לתגר או לקרובו, ואם שהה יותר אינו יכול לחזור ולא לתבוע אונאתו. (וראה עוד בסימן סא סעיף ט וסימן צח סעיף ב ע"ש).

ולפי דרכנו למדנו שאף טענה שלא הייתה ידועה בשעת המכר אינה מתקבלת לאחר זמן, קל וחומר במקום שכלל טענות המבקשת היו ידועות לה בשעת ההסכם, ומאחר וחלפו ארבע שנים מאישור ההסכם, הרי שחלף הזמן כדי שיראה לתגר, ואף זמן שיראה לקרובו חלף הלך לו, ומשכך ברור הדבר שלאחר תקופה כה ארוכה אין לקבל את טענת המבקשת לביטול ההסכם.

גם בית הדין הגדול בפסק דין מיום כ"א כסלו תשע"ג (5.12.12 תיק 872361/3) דחה טענה לביטול הסכם ואף שנטענה אחר כשלושה חדשים בלבד. בפסק הדין נקבע כי יש לבחון את חובת תום הלב בהתבסס על חלקי ההסכם שקוימו מחד גיסא, ועל השתהותה של האישה ביחס לפרק הזמן שנדרש לקיום ההסכם מאידך גיסא, ומאחר וכן, יש לקבוע כי אין מקום לביטול ההסכם.

וכבר בעבר, בפסק דין אחר (מיום כ"ה ניסן תשע"ב 17.4.12 תיק 22988/5) הארכנו בס"ד לדחות טענה לביטול הסכם, גם מחמת השיהוי בהגשת התביעה ע"ש.ב. פסק הדין הנזכר אושר גם בבית הדין הגדול, והערעור נדחה במדו"כ של אבן וברזל. (מיום י"ז חשון תשע"ד 21.10.13 תיק 845961/2) וראה עוד מה שכתבנו בס"ד ביום י"ט שבט תשע"ד 20.1.14 תיק 5601/13).

הסכם שנעשה בבית הדין

ד. ועל ארבעה ל'ו אשיבנו, מבואר ברמ"א חושן משפט (סימן כב סעיף ג) מי שמחויב להישבע, ואמר לפני בית דין איני רוצה להישבע אלא לשלם, ויצא חוץ לבית דין אינו יכול לחזור בו דזה הוי גמר דין דידיה ע"ש. וכתב הסמ"ע (סק"כ) שהוא הדין לכל דבר שקבל על עצמו בעל דין בפני הבית דין, שאינו יכול עוד לחזור בו וזהו גמר דין ע"ש.

והרב ציץ אליעזר (חלק טז סימן נג) למד מזה בקל וחומר שאין אדם יכול לחזור בו מהסכם גירושין שאושר בבית דין, שהרי אם מהסכמה שבעל פה אינו יכול עוד לחזור, קל וחומר במקום שהעלה את הסכמתו על הכתב וחתם עליה בפני בית הדין. ואף שכתב שם הרמ"א שיש חולקים, הרי זה כסתם ואחר כך מחלוקת שהלכה כסתם. (ואף בדברי הרמ"א דינא הכי, כמבואר בש"ך יורה דעה סימן רמ"ב בקיצור הנהגת איסור והיתר דין ה').

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ואפשר שבנדון זה שקיבל על עצמו בכתב וחתם על כך, גם החולקים וסוברים שיכול אדם לחזור בו ממה שקבל על עצמו בבית דין, הן הם יודו שכאשר הציג את הסכמתו כתובה וחתם עליה בפני בית הדין שאינו יכול עוד לחזור בו עכת"ד. (וע"ע בדברי הרמ"א שם סו"ס א', וברש"י יומא (עג:): בד"ה שנאמר במשפט 'כדין שאינו חוזר' ודו"ק).

לאור האמור מחליט בית הדין כדלהלן:

א. כל מעשה תוקפו וגבורתו של הסכם הגירושין שריר וקיים ונכתב בספר.

ב. יש לסגור את התיק.

ניתן לפרסם לאחר השמטת פרטים מזהים.

ניתן ביום א' בתמוז התשפ"ג (20/06/2023).

הרב בן ציון טופיק

הרב אפרים בוגרד

הרב אברהם מאיר שלוש – ראב"ד

עותק זה עשוי להכיל שינויי ותיקוני עריכה